

Evaluation of curriculum content of educational sciences in education major of pre-school and primary school

ارزیابی محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی

Hossein Karshaki, Hossein Jafari Sani, Fatemeh Arfa Balouchi

1, 2 Academic Members in Educational Science Department
3MA Student of Educational Research, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

حسین کارشکی^{*}، حسین جعفری ثانی، فاطمه ارفع بلوچی

^{۱، ۲} استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

Abstract

چکیده

The purpose of this study was evaluating the content of curriculum for education science major education of pre-school and primary school. The present study was done with the survey descriptive method. The population was from the third and the fourth year students of educational science oriented pre-school and school education, administrators and coaches of kindergartens, and teachers of primary schools in seven districts of Mashhad. The research sample was included 83 subjects consisted 53 cases of education practitioners, primary school teachers and 30 subjects of the third and the fourth year students of educational sciences major pre-school and primary education. In order to evaluate the content of curriculum, to evaluate of instructor's teaching method, to evaluate the appropriateness of providing content by instructors with the program content, provided offers and reforms used by reliable researcher-made questionnaires. In order to analyze the collected data, it was used descriptive indexes, ANOVA and non-parametric Chi-square test. The finding showed that the participation to evaluate quality of course curriculum content in intermediate level. The Results showed that kindergarten teachers compared with elementary school teachers and students to have a better attitude about the content of the curriculum. The results of the chi-square test showed that the studied groups except in four cases of proposed reforms. Other cases have had no disagreements with together. Furthermore, the results showed that from the perspective of the students, the teaching quality of the instructor ($F(1, 27) = 0.14, p > 0.05$) and quality of presenting specialized content by the instructor in evaluation of presenting content in the curriculum field had no effect ($F(1, 24) = 0.075, p > 0.05$).

هدف این پژوهش، ارزیابی محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی بود. پژوهش حاضر، با روش توصیفی پیمایشی انجام شد و جامعه آماری آن شامل دانشجویان سال سوم و چهارم رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی، مدیران و مربیان مهدهای کودک شهر مشهد و معلمان مدارس ابتدایی نواحی هفت‌گانه شهر مشهد است. نمونه انتخابی، در مجموع ۸۳ نفر بودند که شامل ۵۳ نفر از شاغلان آموزش و پرورش پیش دبستانی، معلمان مدارس ابتدایی و نیز ۳۰ نفر از دانشجویان سال سوم و چهارم رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی می‌شد. برای ارزیابی محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی، ارزیابی شیوه تدریس اساتید، ارزیابی تناسب محتوای ارائه شده توسط استادان با محتوای برنامه، و اصلاحات و پیشنهادات ارائه شده از ۴ پرسشنامه محقق ساخته معتبر استفاده شد و روایی و پایایی ابزارها احراز گردید. به منظور تحلیل داده‌های گردآوری شده شاخص‌های توصیفی، تحلیل واریانس یک‌راهه و آزمون خی دو مورد استفاده قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که شرکت کنندگان، کیفیت محتوای برنامه درسی رشته را در سطح متوسط ارزیابی کردند. مربیان مهد در مقایسه با دانشجویان و معلمان مدارس ابتدایی نگرش بهتری در مورد محتوای برنامه درسی رشته دارند. شرکت کنندگان در پژوهش با اعمال اصلاحات پیشنهادی موافق بودند. نتایج آزمون خی دو نیز نمایان ساخت که گروه‌های مورد مطالعه، جز در ۴ مورد، در سایر موارد هیچ اختلاف نظری با یکدیگر نداشته‌اند. علاوه بر این، نتایج نشان داد که از منظر دانشجویان کیفیت تدریس اساتید ($F(1, 27) = 0.14, p > 0.05$) و کیفیت محتوای تخصصی ارائه شده توسط استاد بر ارزیابی دانشجویان از محتوای برنامه درسی رشته تأثیری نداشته است ($F(1, 24) = 0.075, p > 0.05$).

واژگان کلیدی: محتوای برنامه درسی، آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی، ارزشیابی، روش تدریس

Keywords: Curriculum content, Pre-school and school educational science, Evaluation, teaching method

مقدمه

با توجه به گسترش رقابت‌های بین‌المللی در عرصه‌های آموزشی و نیاز دانشجویان و فراگیران به دانش و اطلاعات جدید و به منظور کسب موفقیت در این رقابت‌ها، نقش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و برنامه‌های درسی رشته‌های مختلف تحصیلی در ایجاد آمادگی و زمینه‌سازی موفقیت آنان پر رنگ‌تر شده است (Mircea & Reescu, 2012)؛ چرا که برنامه‌های درسی و محتوای لحاظ شده در آنها از جمله عناصری هستند که در فرایند آموزش و یادگیری نقش‌آفرینی می‌کنند و ترکیب مطلوب و بهینه آنها با سایر عناصر بر اثربخشی این فرایند و عملکرد فراگیران در رقابت‌های آموزشی اثر به‌سزایی خواهد گذاشت (Smith, 2006). بنابراین دانشگاه‌ها باید به ارزیابی درونی و بیرونی وضعیت آموزشی خود بپردازند و نقاط ضعف و قوت خود را شناسایی کنند و راهکارهای مناسبی برای ارتقای کیفیت آموزش ارائه دهند. (Matlabnezhad & Hajiahmadi, 2010) ارزشیابی در فرایند دستیابی به رشد و توسعه در تمامی حوزه‌های دانش بشری نقش به‌سزایی دارد و از طریق پاسخ‌گو نمودن مسئولین امر، زمینه رفع مشکلات احتمالی دوره‌های مختلف تحصیلی و آموزشی را فراهم می‌نماید (Mc court & Tomath, 2001).

فرایند ارزشیابی از طریق جمع‌آوری، تحلیل، تفسیر و گزارش شواهد و اطلاعات به دست آمده پیرامون ماهیت و ارزش هر برنامه یا فعالیتی، به فراهم‌سازی اطلاعات موردنیاز برای تصمیم‌گیری کمک می‌کند (Ololube, 2008). نقش اصلی فرایند ارزشیابی، بررسی وضعیت برنامه‌درسی در موقعیت اجرایی خاص (Momeni Mahmuee & Zareian, 2010) و میزان مشروعیت و صحت آن (Maleki, 2003) است. فرایند ارزشیابی را می‌توان در تمامی مراحل برنامه درسی با هدف شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه، تجدید نظر در برنامه، تداوم یا توقف آن انجام داد (Ornstein & Hunkins, 1996) که نتیجه آن بهبود کیفیت و اثربخشی برنامه، و انجام اصلاحات و تجدید نظرهای اساسی در برنامه است. (Fathi Vajargah, 2002).

211

رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی از جمله رشته‌های اساسی موردنیاز جامعه است که به تربیت مربیان و معلمان که عهده‌دار پرورش کودکان در دوره‌های پیش از دبستان و دبستان هستند، می‌پردازد. بر اساس یافته‌های روان‌شناسی و علوم تربیتی، سال‌های پیش از دبستان در رشد و تربیت کودکان نقش اساسی و تعیین‌کننده‌ای دارد. با توجه به اهمیت این دوره به عنوان زیربنای دوره‌های تحصیلی بعدی و همچنین رسمیت یافتن و الحاق آن به دوره ابتدایی، تربیت مربیان متخصص و با صلاحیت در هر یک از این دوره‌ها، ضرورت دارد (Khoshbakht, Osareh, Abdolmaleki, 2010). کفایت و مناسبت محتوا و روش ارائه آن در هر برنامه درسی ضروری است. البته در فرایند آموزش عواملی بر انتقال محتوای از پیش تدوین شده تأثیر می‌گذارند که در این راستا می‌توان به نقش کیفیت تدریس و فعالیت‌های یادگیری در کلاس‌های درس، نوع محتوا و مواد آموزشی مورد استفاده در محیط یادگیری اشاره کرد (Assal, Landry, 2006). توجه به آنچه که اساس یادگیری و تدریس مطلوب را تشکیل می‌دهد، در ایجاد و توسعه سیستم‌های تضمین کیفیت از اهمیت اساسی برخوردار است (Shabani & Hosseingholizadeh, 2006). به کارگیری روش تدریس مطلوب و سازماندهی شده منجر به انتقال شفاف و واضح مطالب، آماده‌سازی کلاس برای تفکر و بحث، توالی منطقی مطالب در هنگام تدریس و در نتیجه یادگیری بهتر و اثربخش‌تر و با کیفیت بالا خواهد شد (Fatahi, Adhami, Islaminezhad & et al, 2005, Rees, Sheard, Mc pherson & et al, 2000 (Rijdt, tiguete, devolter, 2006, Baldacchino, 2008). نتایج پژوهش‌های مختلف نشان دهنده نگرش مساعد درباره اثرگذاری روش‌های تدریس در ایجاد مهارت‌ها و توانمندی‌های مرتبط با حرفه، بهبود عملکرد دانش‌آموزان و معلمان، عمق یادگیری، افزایش کیفیت آموزش و ایجاد محیطی انگیزشی و اثربخش است. همچنین (Elsie, Francis, Gonzaga, 2009) نیز دریافته‌اند که دانش‌آموزان و معلمان رویکرد یادگیری مسأله محور را رویکرد و روش اصلی برای تحصیل مهارت‌های

ارزشیابی از این دوره‌ها، پژوهش یا پژوهش‌هایی انجام پذیرفته است و در اکثر تحقیقات به عمل آمده، برنامه‌های مراکز تربیت معلم و آموزش پزشکی مورد توجه بوده است. با این اوصاف، توجه به برنامه درسی رشته علوم تربیتی (آپ دپ د) و محتوای لحاظ شده در آن و تجدید نظر و بازسازی در جهت بهبود هر چه بهتر فرایند تربیت مربی و معلم در دوره‌های تحصیلی بیش از پیش احساس می‌شود. بنابراین این پژوهش با هدف ارزشیابی محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی، و بررسی نقش روش تدریس اساتید و کیفیت محتوای تدریس شده توسط استادان بر ادراک کیفیت محتوای ارائه شده دوره انجام پذیرفت.

با توجه به مسأله پژوهش، سؤالات زیر قابل طرح است که محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی از نظر معلمان و مربیان دبستانی و پیش‌دبستانی، کارشناسان و دانشجویان چگونه ارزشیابی می‌شود؟ کیفیت محتوای رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی به لحاظ توجه به کودک و ابعاد رشد او، توجه به نیازهای دانشجویان، به لحاظ توجه به انسجام و به هم پیوستگی برنامه از منظر گروه‌های مزبور چگونه است؟ چه پیشنهاداتی از دید هر سه گروه از دست اندرکاران برنامه در جهت بهبود برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی مطرح شده است؟ دیدگاه گروه‌های مورد مطالعه در پژوهش حاضر پیرامون پیشنهادات مطرح شده چگونه است؟

روش پژوهش

این پژوهش توصیفی پیمایشی و از نوع مطالعات ارزشیابی است. نظردهی درباره محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی مستلزم آن است که افراد حتماً در این رشته تحصیل کرده باشند و از نزدیک با محتوای رشته آشنایی داشته، دروس این رشته را گذرانده باشند. لذا از سه جامعه پژوهشی نظرخواهی شد. جامعه پژوهشی نخست شامل دانشجویان سال سوم و چهارم رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی دانشگاه

کلیدی عمومی دوره چون کار گروهی، حل مسأله و یادگیری خودتنظیمی می‌دانستند.

همچنین برخی پژوهش‌ها پیرامون ارزیابی از برنامه درسی و محتوای تخصصی دوره‌های علوم تربیتیشان می‌دهد که برنامه درسی دوره تناسب لازم را برای ایجاد مهارت‌های کارآفرینانه در دانشجویان نداشته است (Ezadi, Salehi-omran & Sadi, 2009, & Abedzadeh, 2009). اما عبدی دریافت که دانشجویان و استادان رشته برنامه درسی این دوره را از منظر ابعاد مورد ارزیابی از جمله محتوای دوره در سطح نسبتاً مطلوب ارزیابی کرده‌اند (Abdi, 2009).

پژوهشگران دیگری نیز دریافتند که از منظر دانشجویان، برنامه درسی دوره تربیت معلم در ایجاد کلیه مهارت‌های مورد نیاز معلمان متناسب نیست و نیاز به تجدید نظر اساسی دارد (Adib & Abdolmaleki, 2010). همچنین در ارزیابی محتوای برنامه درسی رشته آموزش ابتدایی از منظر دانشجویان مراکز تربیت معلم شهر مشهد دریافتند که دانشجویان در مورد محتوای دروس ارائه شده رضایت نسبی داشته، کیفیت محتوا را متأثر از عواملی چون کمبود امکانات، کمبود اساتید متخصص دانسته‌اند (Amin, KHandaghi & Dashti, 2010). در بررسی وضعیت موجود و مطلوب برنامه درسی رشته تکنولوژی آموزشی در سه زمینه روش‌های تدریس، استفاده از رسانه‌ها و ابزارهای آموزشی و راهبردهای آموزش الکترونیکی در دانشگاه‌های اصفهان، علامه طباطبایی تهران، تربیت معلم تهران و اراک دریافتند که از منظر اساتید، وضعیت موجود برنامه درسی رشته در ابعاد فوق پایین‌تر از سطح متوسط است (Khosravi, Jafari, Mirshah Jafari, 2009).

با توجه به اهمیتی که مرحله پیش‌دبستانی و دبستانی در تربیت و رشد شخصیت کودک دارد، ضروری است که برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی که به تربیت متخصصانی در حوزه پیش‌دبستانی و دبستانی می‌پردازند، همواره مورد تجدید نظر و به روزرسانی قرار گیرند. اما بررسی پیشینه نشان می‌دهد که علی‌رغم اهمیت قابل ملاحظه رشته علوم تربیتی (آپ دپ د)، در زمینه

برنامه‌درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی طراحی شده است، در برگیرنده گویه‌هایی است که محتوای برنامه درسی رشته مزبور را از ۳ بعد، توجه به ابعاد رشد کودک، توجه به نیازمندی‌ها و توانمندی‌های دانشجویان و فارغ‌التحصیلان رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی، و توجه به انسجام و به هم پیوستگی برنامه مورد ارزیابی قرار می‌دهد. این پرسشنامه شامل ۵۳ سؤال و ۳ مؤلفه ذکر شده است که نمونه پژوهش به هر یک از سؤالات آن در طیفی از عدم توجه (نمره ۱) تا توجه کامل (نمره ۴) پاسخ می‌دهند. در این پرسشنامه سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۵، ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۸، ۴۵ مربوط به مؤلفه توجه به ابعاد رشد کودک؛ سوالات ۶، ۷، ۹، ۱۳، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۷، ۲۸، ۳۳، ۳۴، ۳۷، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳ مربوط به مؤلفه توجه به نیازمندی‌ها و توانمندی‌های دانشجویان؛ و سوالات ۵، ۱۴، ۲۳، ۳۶، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۶، ۴۷، ۴۹ مربوط به مؤلفه انسجام و به هم پیوستگی برنامه است. روایی محتوایی و سازه این پرسشنامه احراز شد. بدین صورت که پس از مطالعه مبانی نظری و پیشینه پژوهشی سؤالاتی حول محور محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی طراحی شد و پرسشنامه طراحی شده در اختیار ۵ نفر از استادان این رشته قرار داده شد و پس از اعمال تغییرات و اصلاحات پیشنهادی آنها پرسشنامه در نمونه پژوهش اجرا شد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها روایی سازه ابزار از طریق تحلیل عاملی تأییدی احراز شد. در نتیجه اجرای تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم افزار آماری لیزرل، از بین ۵۳ سؤال، سوالات ۷، ۸، ۲۱، ۳۶، ۳۷ به خاطر عدم معناداری ضرایب مسیر مشاهده شده، حذف شدند. مقدار χ^2 دو (۳۷/۴۹۸ = χ^2)، درجه آزادی (۱۳۲۷) = P value، df (۰۰۱/۰ > RMSEA = 1، شاخص نیکویی برازش کلی (GFI) برابر با ۰/۸۱، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده کلی (AGFI) برابر با ۰/۸۰ و مقدار χ^2 دو به درجه آزادی ۰/۳۷ مشاهده شد که بیانگر برازش و روایی مطلوب ساختار عاملی پرسشنامه است.

فردوسی مشهد، مربیان مهدهای کودک و معلمان مدارس ابتدایی شهر مشهد است. از جامعه دانشجویان سال سوم و چهارم، ۳۰ نفر از آنان به روش در دسترس انتخاب شدند که اکثریت آنها و کلیه افراد در دسترس و توانمند به لحاظ تحصیلی را شامل می‌شود. از جامعه معلمان و مربیان مهدهای کودک افرادی به عنوان نمونه انتخاب شدند که فارغ‌التحصیل رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی بودند. به این منظور از جامعه معلمان به روش هدفمند نمونه‌ای با حجم ۳۸ نفر از نواحی ۱ و ۶ شهر مشهد انتخاب شدند. با توجه محدودیت‌های پژوهش و تنوع و وسعت پرسشنامه‌ها، تنها دو ناحیه به تصادف از بین نواحی هفتگانه انتخاب شد. سپس از هر ناحیه دو مدرسه به تصادف انتخاب شد. در مراجعه به مدارس ابتدایی، از میان تمامی معلمان حاضر در مدرسه، فقط معلمانی که فارغ‌التحصیل این رشته بودند، به صورت هدفمند انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها در میان آنان توزیع شد.

از جامعه مربیان مهدهای کودک نیز نمونه‌ای با حجم ۱۵ نفر و به روش هدفمند از نواحی هفتگانه مشهد انتخاب شدند. با مراجعه به اداره کل بهزیستی شهر مشهد، فهرست مدیران و مربیان مهدی که فارغ‌التحصیل رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی بودند، استخراج شد که از بین تمامی مهدهایی که در شهر مشهد وجود داشت تنها ۱۵ نفر مدیر و مربی مهد فارغ‌التحصیل رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی بوده‌اند که در پژوهش حاضر مورد مطالعه قرار گرفتند.

علاوه بر ۳ جامعه یاد شده، متخصصان دانشگاهی برنامه درسی و آموزش و پرورش دبستانی و پیش دبستانی نیز در مورد ارزیابی محتوای و شاخص‌های مورد نظر و پیشنهادات می‌توانند اظهار نظر کارشناسی نمایند که ۵ نفر به شکل هدفمند انتخاب شدند.

ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش ۴ پرسشنامه محقق‌ساخته بوده است که بر اساس مطالعه مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دوره کارشناسی این رشته ساخته شدند. پرسشنامه‌ای که به منظور ارزیابی محتوای

یافته‌های پژوهش

این پژوهش با هدف ارزیابی محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی (آپ د پ د) انجام شد. دیدگاه‌های شرکت کنندگان در پژوهش در این باره جمع آوری شد. در جدول شماره ۱ نظر شرکت کنندگان پیرامون کیفیت محتوی ارائه شده است. به منظور پاسخ‌دهی به سؤال پژوهش در خصوص کیفیت محتوای ارائه شده برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی از نظر دانشجویان، میانگین نمرات دانشجویان در محتوای ارائه شده با ملاکی که شامل ۳ قسمت پایین (۹۶-۴۸)، متوسط (۹۶-۱۴۴) و بالا (۱۹۲-۱۴۴) طیف نمره ممکن است، مقایسه شد. میانگین نمرات دانشجویان ۱۲۲/۶۳ است که در قسمت میانی طیف نمره ممکن قرار دارد که بیانگر آن است که محتوای ارائه شده برنامه درسی رشته از منظر دانشجویان در سطح متوسط ارزیابی شده است.

همچنین به منظور پاسخ‌دهی به سؤال پژوهش پیرامون کیفیت محتوای ارائه شده در برنامه درسی رشته علوم تربیتی (آپ د پ د) از منظر معلمان مدارس ابتدایی، طیف نمره ممکن به ۳ قسمت پایین (۹۶-۴۸)، متوسط (۱۴۴-۹۶) و بالا (۱۹۲-۱۴۴) تقسیم شد و میانگین نمرات معلمان با این طیف مقایسه شد. میانگین نمرات معلمان ۱۲۵ و در دامنه نمرات ۱۴۴-۹۶ است که بیانگر آن است که معلمان مطلوبیت محتوای ارائه شده رشته را در سطح متوسطی ارزیابی کردند. علاوه بر این، در بررسی نظر مربیان مهدهای کودک در مورد کیفیت محتوای ارائه شده رشته، میانگین نمرات آنان (۱۳۹/۸۸) نیز با ۳ قسمت پایین (۹۶-۴۸)، متوسط (۱۴۴-۹۶) و بالا (۱۹۲-۱۴۴) طیف نمره ممکن مقایسه شد و آنان نیز به مانند معلمان و دانشجویان کیفیت محتوای ارائه شده رشته را در سطح متوسط ارزیابی کردند.

به منظور پاسخ‌دهی به این سؤال که از نظر گروه‌های مزبور کیفیت محتوای رشته علوم تربیتی (آپ د پ د) به لحاظ توجه به کودک و ابعاد رشد او چگونه است؟ طیف نمرات نمونه پژوهش در این بعد را که در دامنه ۸۸-۲۲

پایایی این ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل سؤالات پرسشنامه و هریک از خرده مقیاس‌های توجه به ویژگی‌های رشدی کودک، توجه به توانمندی‌ها و نیازمندی‌های دانشجویان، و توجه به انسجام و به هم پیوستگی برنامه به ترتیب ۰/۹۵، ۰/۹۱، ۰/۸۱ و ۰/۸۶ برآورد شد.

پرسشنامه دوم که به منظور ارزیابی شیوه تدریس استادان در هریک از دروس رشته طراحی شده است، در برگزیده ۳۴ سؤال است که دانشجویان رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی به این سؤالات در طیف سه درجه‌ای کاملاً رضایت بخش (۳)، تاحدودی رضایت‌بخش (۲) و عدم رضایت‌بخش (۱) پاسخ می‌دادند. روایی محتوایی و پایایی آلفای کرونباخ این پرسشنامه (۰/۹۱) احراز شد.

پرسشنامه سوم نیز در برگزیده ۳۴ سؤال است که با استفاده از آن میزان تناسب محتوای ارائه شده توسط استاد با محتوای رشته مورد ارزیابی قرار می‌گرفت و دانشجویان به این پرسشنامه در طیفی سه درجه‌ای، کاملاً نامتناسب (۱)، نسبتاً متناسب (۲)، و کاملاً متناسب (۳) پاسخ دادند. روایی محتوایی و پایایی آلفای کرونباخ این پرسشنامه (۰/۸۷) به دست آمد.

پرسشنامه دیگر نیز که شامل ۳۰ سؤال است در برگزیده مجموعه‌ای از اصلاحات و پیشنهادات است که به منظور بهبود و بهسازی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی طراحی شده است و دانشجویان، مدیران و مربیان مهد و معلمان مدارس ابتدایی به آن به صورت بله (۱) و خیر (۲) پاسخ می‌دادند. روایی محتوایی و پایایی آلفای کرونباخ این پرسشنامه (۰/۶۷) نیز احراز شد. این عدد مقدار متوسطی است و با توجه به این که آلفای کرونباخ نسبت به سایر روش‌های پایایی، عدد کمتری به دست می‌آید و این مقدار برای مقاصد پژوهشی و پژوهش - ارزشیابی، مقدار قابل قبولی به شمار می‌آید.

در فرایند اجرا به همراه پرسشنامه‌ها، سرفصل دروس و ترم بندی دروس نیز در اختیار گروه‌های مورد مطالعه قرار گرفت تا با آگاهی و دانش بیشتری به سؤالات پاسخ دهند.

برای پاسخ‌گویی به این سؤال که آیا بین نظر دانشجویان، مربیان مهدهای کودک و معلمان مدارس ابتدایی تفاوت معناداری پیرامون کیفیت محتوای ارائه شده رشته وجود دارد، از آزمون تحلیل واریانس یک راهه (ANOVA) استفاده شد.

نتایج حاصل از مقایسه میانگین‌ها نشان داد که بین ۳ گروه معلمان، مربیان و دانشجویان در مورد کیفیت محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی تفاوت معناداری وجود دارد $(F(2,61/3) = 80, P < 0/05)$. نتایج آزمون تعقیبی توکی نشان داد که بین نظر مربیان و معلمان $(P < 0/05, F = 93/16)$ تفاوت میانگین و مربیان و دانشجویان $(P < 0/05, F = 23/17)$ تفاوت میانگین) تفاوت معناداری وجود دارد. بنابراین مربیان با میانگین و انحراف استاندارد ۱۳۹/۸۸ و ۱۷/۲۴ در مقایسه با دانشجویان و معلمان، کیفیت محتوای برنامه‌درسی رشته علوم تربیتی گرایش پیش‌دبستانی و دبستانی را بهتر ارزیابی می‌کنند و رضایت بیشتری از برنامه درسی رشته دارند. در پاسخ به سؤال پژوهش پیرامون پیشنهادات و اصلاحات مطرح شده از سوی دانشجویان، معلمان و مربیان مهدها، از شاخص توصیفی فراوانی استفاده شد.

هر یک از گروه‌های مورد مطالعه - دانشجویان، معلمان، مربیان مهد - اکثریت افراد با پیشنهادات مطرح شده موافق هستند. در پاسخ‌دهی به سؤال پژوهش پیرامون تفاوت پیشنهادات مطرح شده از سوی دانشجویان، معلمان و مربیان مهد، از آزمون خی دو استفاده شد (جدول شماره ۲).

است، به ۳ قسمت پایین (۲۲-۴۴)، متوسط (۴۴-۶۶) و بالا (۶۶-۸۸) تقسیم شد.

مقایسه میانگین نمرات نمونه پژوهش در مؤلفه توجه به رشد کودک با این طیف نمرات نشان داد که از دید نمونه پژوهش، محتوای لحاظ شده در برنامه درسی رشته در سطح متوسط است.

به منظور پاسخ‌دهی به این سؤال که کیفیت محتوای رشته علوم تربیتی (آپ د پ د) به لحاظ توجه به نیازهای دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته، از منظر گروه‌های مزبور چگونه است؟ طیف نمرات نمونه پژوهش در این بعد را که در دامنه ۱۳-۵۲ است به ۳ قسمت پایین (۱۳-۲۶)، متوسط (۲۶-۳۹) و بالا (۳۹-۵۲) تقسیم شد. مقایسه میانگین نمرات نمونه پژوهش در مؤلفه توجه به نیازهای دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته (جدول شماره ۲) با این طیف نمرات نشان داد که نمونه پژوهش کیفیت محتوای لحاظ شده در برنامه درسی رشته را در سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند.

همچنین به منظور بررسی کیفیت محتوای رشته علوم تربیتی (آپ د پ د) به لحاظ انسجام بخشی و به هم پیوستگی برنامه از نظر گروه‌های مزبور، طیف نمرات نمونه پژوهش در این بعد که در دامنه ۱۳-۵۲ است به ۳ قسمت پایین (۱۳-۲۶)، متوسط (۲۶-۳۹) و بالا (۳۹-۵۲) تقسیم شد. مقایسه میانگین نمرات نمونه پژوهش در مؤلفه انسجام بخشی و به هم پیوستگی برنامه (جدول شماره ۲) با این طیف نمرات نشان داد که نمونه پژوهش کیفیت محتوای لحاظ شده در برنامه درسی رشته را به لحاظ انسجام و یکپارچگی برنامه، در سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۱ - میانگین و انحراف معیار محتوای ارائه شده برنامه درسی رشته علوم تربیتی (آپ د پ د) از نظر

شرکت کنندگان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
محتوای ارائه شده	۸۳	۱۲۶/۸۴	۲۲/۴۷
توجه به ابعاد رشد کودک	۸۳	۵۷/۸۴	۱۰/۹۹
توجه به نیازمندی‌ها و توانمندی‌های دانشجویان و فارغ التحصیلان	۸۳	۳۲/۷۳	۶/۲۳
انسجام یافتگی برنامه	۸۳	۳۳/۷۳	۶/۷۲

ورود دانش‌آموزان به دانشگاه‌ها باید اطلاعاتی درباره رشته‌های دانشگاهی به آنها داده شود تا با آگاهی و شناخت هر چه بیشتر رشته‌های دانشگاهی را انتخاب کنند که نتیجه چنین انتخاب آگاهانه‌ای انگیزش و علاقمندی هر چه بیشتر آنان است.

به منظور پاسخ‌دهی به سؤال فرعی پژوهش پیرامون تأثیر شیوه تدریس استادان بر ارزیابی کیفیت محتوای اختصاصی ارائه شده رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی از نظر دانشجویان از رگرسیون ساده استفاده شد

نتایج تحلیل واریانس رگرسیون نشان می‌دهد که ضریب تعیین ($R^2 = 0.05/0.02$) است، بدین معنی که ۵ هزارم درصد تغییرات متغیر ملاک محتوای ارائه شده رشته از طریق روش تدریس قابل تبیین است. مجموع مجذورات رگرسیون و خطا نیز با درجات آزادی ۱ و ۲۷ به ترتیب $65/42$ و $12577/54$ هستند. همان طور که در جدول شماره ۳ نشان داده شده است، از دید دانشجویان رشته، متغیر روش تدریس اساتید قادر به پیش بینی محتوای ارائه شده رشته نیست ($F_{1,27} > 0.05$) (1).

به منظور پاسخ‌دهی به سؤال پژوهش در مورد تأثیر کیفیت محتوای تخصصی ارائه شده توسط استاد بر ارزیابی کیفیت محتوای ارائه شده رشته علوم تربیتی گرایش پیش دبستانی و دبستانی، آزمون رگرسیون ساده اجرا شد.

در پیش بینی محتوای ارائه شده رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی از طریق محتوای ارائه شده توسط استاد، ضریب تعیین ($R^2 = 0.03/0.02$) است. بدین معنی که ۳ هزارم درصد تغییرات متغیر ملاک محتوای ارائه شده رشته از طریق محتوای تدریس شده قابل تبیین است. مجموع مجذورات رگرسیون و خطا با نیز با درجات آزادی ۱ و ۲۴ به ترتیب $38/72$ و $12381/43$ هستند. همان گونه که در جدول شماره ۳ نشان داده شده است، از نظر دانشجویان رشته، متغیر محتوای ارائه شده توسط اساتید قادر به پیش بینی محتوای ارائه شده رشته نیست ($F_{1,24} > 0.05$) (1).

همان طور که در جدول شماره ۲ نشان داده شده است، بین نظرات دانشجویان، معلمان و مربیان مهد در خصوص پیشنهادات و اصلاحات مطرح شده برای رشته، تنها در ۴ مورد از پیشنهادات مطرح شده: جهت گیری کلی این رشته به سمت دروس تعلیم و تربیت نزدیک شود ($p < 0.01$)، $21/8B = 2$ ، زبان‌آموزی و روان‌شناسی خواندن در هم ادغام گردد ($p < 0.01$)، $09/8B = 2$ ، لازم است مرکزی پژوهشی برای ارتباط دانشجویان این رشته با آموزش و پرورش وجود داشته باشد تا دانشجویان برتر این رشته برای ادامه کارشان در آموزش و پرورش شناسایی گردند ($p < 0.01$)، $73/13 = 2B$ ، دروسی مانند قصه گوئی، آموزش ریاضی و خواندن، کاربرد مواد و وسایل آموزشی، آموزش علوم، مشاوره کودک و غیره هر یک خود ۲ واحد عملی هم داشته باشد تا دروس نظری به همراه عملی گذرانده شود ($p < 0.01$)، $73/13B = 2$ ، تفاوت معناداری مشاهده شد و درباره افزودن دروسی چون کارآفرینی و سنجش کیفی، روان‌شناسی رشد کودک، شناسایی و درمان اختلالات رفتاری کودکان، آموزش رایانه، مهارت‌های اجتماعی و کار در گروه، روان‌شناسی اجتماعی، آموزش زبان و کاربرد آن، آموزش احترام به محیط زیست و حیوانات گروه‌های مذکور اختلاف نظری با یکدیگر نداشتند. علاوه بر این، گروه‌ها در مورد ادغام دروس روان‌شناسی بازی و بازی‌های کودکان با یکدیگر اتفاق نظر داشتند.

همچنین همان گونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، گروه‌ها پیشنهاد کردند که جهت‌گیری این رشته به سمت دروس روان‌شناسی نزدیک شود و تلاش شود که به رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی گرایش‌های دیگری چون تئاتر کودک و قصه گوئی، ساخت نرم افزارهای آموزشی، ارزشیابی، آموزش هنر و ریاضی و غیره اضافه شود. علاوه بر این گروه‌های مورد مطالعه پیرامون ملاک‌های گزینش دانشجو، به ملاک‌های استعداد، انگیزش و جنسیت تأکید زیادی داشتند. همچنین آشنایی دانش‌آموزان دبیرستانی با ماهیت رشته‌های دانشگاهی را به عنوان عنصر اصلی اثرگذار در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان و انگیزش آنها در دوره‌های تحصیلی دانشگاهی می‌دانند و این که پیش از

جدول ۲ - نتایج تحلیل فراوانی (خی دو) پیشنهادات و نظرات دانشجویان، معلمان و مربیان مهدهای کودک

معماداری سطح	آزادی	رتبه	پیشنهادات و اصلاحات
۰/۵۲	۲	۱/۲۷	ضروری است رشته‌های علوم تربیتی پیش دبستانی و دبستانی از هم تفکیک شوند.
۰/۷۳	۲	۰/۶	لازم است درس کارآفرینی پیش دبستانی و دبستانی به دروس این رشته اضافه شود.
۰/۶۳	۲	۰/۸۹	درس ارزشیابی و سنجش کیفی در پیش دبستانی و دبستانی به دروس این رشته اضافه شود.
۰/۳۱	۲	۲/۳۳	دروس روان‌شناسی رشد و کودکی بیشتری به دروس این رشته اضافه شود.
۰/۴۴	۲	۱/۶۲	لازم است درسی در مورد شناسایی و درمان اختلالات رفتاری کودکان به دروس این رشته اضافه شود.
۰/۴۵	۲	۱/۵۶	دروس روان‌شناسی بازی و بازی های کودکان در هم ادغام شود.
۰/۳۲	۲	۲/۲۳	از دروس نظری کاسته شود و به دروس کاربردی اضافه شود.
۰/۴۷	۲	۱/۴۸	آموزش رایانه برای دانشجویان اضافه شود.
۰/۲۳	۲	۲/۸۸	روش آموزش رایانه و کاربرد آن برای کودکان آموزش داده شود.
۰/۱۴	۲	۳/۸۶	مهارت‌های اجتماعی و کار در گروه به برنامه درسی اضافه شود.
۰/۸۲	۲	۰/۳۹	لازم است درس روان‌شناسی اجتماعی کودکان و مراکز تربیتی مربوطه به دروس این رشته اضافه شود.
۰/۲۲	۲	۳/۰۱	لازم است دروس کاربردی تر و عملی‌تری به دروس این رشته اضافه شود.
۰/۱۶	۲	۳/۶۲	جهت گیری کلی این رشته به سمت دروس روان‌شناسی نزدیک شود.
۰/۰۱۶*	۲	۸/۲۱	جهت گیری کلی این رشته به سمت دروس تعلیم و تربیت نزدیک شود.
۰/۶۵	۲	۰/۸۵	دروس از یکپارچگی و انسجام بیشتری برخوردار شوند.
۰/۰۱۸*	۲	۸/۰۹	زبان آموزی و روان شناسی خواندن در هم ادغام گردد.
۰/۳	۲	۲/۳۶	دروس ترم اول توسط اساتید برجسته‌تر تدریس شود.
۰/۴۹	۲	۱/۴۲	دروس ترم آخر توسط اساتید برجسته‌تر تدریس شود.
۰/۴۳	۲	۱/۶۵	روش آموزش زبان و کاربرد آن برای کودکان آموزش داده شود.
۰/۰۷	۲	۵/۱۵	روش آموزش ارتباط با حیوانات و احترام به محیط زیست آموزش داده شود.
۰/۰۰۱*	۲	۱۳/۷۳	لازم است مرکزی پژوهشی برای ارتباط دانشجویان این رشته با آموزش و پرورش وجود داشته باشد تا دانشجویان برتر این رشته برای ادامه کارشان در آموزش و پرورش شناسایی گردند.

۰/۰۰۷*	۲	۹/۸۶	دروس مانند قصه گویی، آموزش ریاضی و خواندن، کاربرد مواد و وسایل آموزشی، آموزش علوم، مشاوره کودک و غیره هر یک خود ۲ واحد عملی هم داشته باشد تا دروس نظری به همراه عملی گذرانده شود.
۰/۲۲	۲	۲/۹۶	ضروری است که آشنایی بیشتری پیش از انتخاب رشته کنکور و قبل از وارد شدن به این رشته به دانش آموزان داده شود.
۰/۷	۲	۰/۷	در گزینش دانشجویان برای این رشته به ملاک جنسیت توجه شود.
۰/۴۵	۲	۱/۵۸	در گزینش دانشجویان برای این رشته به ملاک انگیزه توجه شود.
۰/۱	۲	۴/۵۸	در گزینش دانشجویان برای این رشته به ملاک استعداد توجه شود.
۰/۲۱	۲	۳/۱۱	لازم است رشته دبستانی و پیش دبستانی دارای گرایش‌های متعددی مانند تئاتر کودک و قصه گویی، ساخت نرم افزارهای آموزشی، ارزشیابی، آموزش هنر و ریاضی و غیره باشد.
۰/۲۲	۲	۲/۹۶	دروس کار عملی توسط اساتید متخصص و با نظارت و راهنمایی بهتر ارائه شود.
۰/۹۵	۲	۰/۰۹	تمامی دروس تخصصی از واحد نظری و عملی توأم، با تأکید بیشتر بر جنبه عملی برخوردار باشند.
۰/۷۹	۲	۰/۴۵	برای دروس عملی هماهنگی بین دانشگاه و سازمان‌های مربوطه (مهدا، مدارس) وجود داشته باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

گرفت، نمونه پژوهش کیفیت محتوا را به طور کلی و به تفکیک هر یک از مؤلفه‌ها در سطح متوسط ارزیابی کردند. یکی از دلایل بروز این مسأله می‌تواند عدم توجه به فرهنگ و نیازهای روز جامعه کنونی، عدم نیازسنجی از متخصصان و افراد شاغل در حوزه پیش دبستانی و دبستانی باشد. در نتیجه چنین مسائلی، محتوای برنامه درسی دوره پاسخ‌گوی نیازهای هیچ یک از گروه‌ها (دانشجویان، مربیان و معلمان مدارس ابتدایی) نخواهد بود. همچنین در بررسی مقایسه‌ای دیدگاه دانشجویان رشته، مربیان مهدهای کودک و معلمان مدارس ابتدایی در خصوص محتوای ارائه شده رشته، یافته‌ها نشان داد که بین نظر گروه‌ها درباره مطلوبیت محتوا تفاوت معناداری وجود دارد که این تفاوت در بین مربیان و معلمان؛ و مربیان و دانشجویان است. بر اساس مقایسه‌ای که بین سه گروه در باب محتوا انجام گرفت نظر مربیان با دو گروه دیگر (دانشجویان و معلمان) تفاوت معناداری

این پژوهش با هدف ارزشیابی محتوای برنامه‌درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی از منظر دانشجویان رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش ابتدایی، مربیان مهدهای کودک و معلمان مدارس ابتدایی شهر مشهد و ارزیابی روش تدریس استادان و محتوای تدریس شده توسط آنان بر کیفیت محتوای برنامه درسی رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی از نظر دانشجویان بود. در نظرسنجی که از دانشجویان، معلمان مدارس ابتدایی و مربیان مهدهای کودک پیرامون محتوای ارائه شده در برنامه درسی رشته و هر یک از ابعاد سه گانه محتوا (توجه به کودک و ابعاد رشدی او، توجه به نیازمندی‌ها و تونمندی‌های دانشجویان، و انسجام یافتگی برنامه) صورت

است Rijdt, tiguët, devolter, 2006, Rees, Sheard, Mc (pherson & et al, 2000, Baldacchino, 2008). روش تدریس به عنوان ابزاری در دست اساتید است که با به کارگیری درست و صحیح آن می‌توانند نتایج بسیار مطلوبی را در فرایند یاددهی یادگیری ایجاد کنند. اما در این پژوهش دانشجویان رضایت خاطر چندانی از تدریس استادان نداشته‌اند که علت آن را می‌توان عدم آگاهی اساتید از روش‌های تدریس مختلف و ناتوانی آنها در برقراری پیوند بین ماهیت دروس، ویژگی‌های فراگیران و روش تدریس به کار بسته شده دانست. وجود چنین محدودیت‌هایی در تدریس استادان منجر به شکل‌گیری نگرش نامطلوبی در دانشجویان رشته، پیرامون محتوای لحاظ شده در برنامه درسی رشته می‌شود. در باب تأثیر محتوای ارائه شده توسط اساتید بر نگرش دانشجویان در ارزیابی از کیفیت محتوای برنامه‌درسی رشته نیز یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بین این دو مؤلفه رابطه معناداری وجود ندارد. به عبارت دیگر، محتوایی که اساتید برای تدریس دروس مختلف در نظر می‌گیرند، بر چگونگی ارزیابی دانشجویان از محتوای برنامه درسی این رشته رضایت آنان از محتوای دوره تأثیری نداشته است که این یافته همخوان با یافته پژوهشی بالداجینو (۲۰۰۸) است. علت این مسأله می‌تواند تا حدودی ناشی از تنظیم مطالب غیرمرتبط و نامناسب از سوی استادان برای تدریس دروس مختلف دوره باشد. به بیان دیگر، اساتید محتوایی را برای تدریس در نظر می‌گیرند که خودشان بر آن اشراف دارند و نمی‌کوشند تا محتوا و مطالبی را تنظیم کنند که به درک و یادگیری بیشتر دانشجو و به تبع رضایت آنان از رشته تحصیلی‌شان منجر شود. از سویی دیگر، این مشکل را می‌توان ناشی از ناتوانی آنها در ترتیب و توالی ارائه مطالب دانست. به این معنی که اساتید مطالبی را که حول یک موضوع درسی در نظر گرفته‌اند، نمی‌توانند به خوبی به دانش‌آموزان منتقل کنند که نتیجه آن عدم رضایت دانشجویان از رشته و محتوای برنامه درسی رشته خواهد بود.

مقطع پیش دبستانی به نوعی مقدمه و زمینه‌ای برای مقاطع بالاتر بالأخص مقطع ابتدایی است. بنابراین با استناد

داشت که این مسأله خود بیانگر عدم برقراری توازن در گزینش دروس و محتوا برای برنامه درسی رشته است. یعنی در محتوای رشته علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی به مقطع پیش دبستانی و تربیت کودک توجه بیشتری نسبت به مقطع دبستان شده است. همچنین در نظرسنجی از نمونه پژوهش پیرامون اعمال اصلاحات پیشنهادی برای بهبود برنامه، نتایج تحلیل فراوانی‌ها نشان داد که نمونه پژوهش با تمامی اصلاحات مطرح شده موافق بوده‌اند و اعمال این اصلاحات را ضروری می‌دانستند. اما در بررسی اختلاف نظر گروه‌های مورد مطالعه، نتایج نشان داد که جز در ۴ مورد از اصلاحات پیشنهادی؛ جهت‌گیری کلی این رشته به سمت دروس تعلیم و تربیت نزدیک شود، زبان‌آموزی و روان‌شناسی خواندن در هم ادغام گردد، لازم است مرکزی پژوهشی برای ارتباط دانشجویان این رشته با آموزش و پرورش وجود داشته باشد تا دانشجویان برتر این رشته برای ادامه کارشان در آموزش و پرورش شناسایی گردند، دروسی مانند قصه‌گویی، آموزش ریاضی و خواندن، کاربرد مواد و وسایل آموزشی، آموزش علوم، مشاوره کودک و غیره هر یک خود ۲ واحد عملی هم داشته باشد تا دروس نظری به همراه عملی گذرانده شود، در سایر موارد هیچ تفاوتی میان گروه‌ها مشاهده نشد. دلیل وجود چنین اختلاف نظری بین گروه‌های مورد مطالعه در برخی از اصلاحات پیشنهادی ناشی از فاصله بین دنیای نظر و عمل در گروه‌های مورد مطالعه است که در نتیجه آن معلمان و مربیان به پیشنهادات ارائه شده به صورت عملی و با توجه به میزان کاربردی اصلاحات مطرح شده در عرصه کار و عمل نگرسته‌اند، اما دانشجویان به خاطر فاصله‌ای که از محیط‌های واقعی دارند و صرفاً مطالبی نظری و تا حدودی عملی در خصوص رشته‌شان گذرانده‌اند بیشتر به صورت نظری و توجه به دانش نظری رشته نظر داده‌اند. پیرامون تأثیر شیوه تدریس اساتید بر نگرش دانشجویان درباره کیفیت محتوای ارائه شده دوره، یافته‌ها نشان داد که شیوه تدریس آنها در ایجاد نگرشی مطلوب در دانشجویان در مطلوبیت محتوای دوره تأثیری ندارد که این یافته ناهمخوان با یافته‌های پژوهشی پژوهشگران دیگر

به کودک است. بنابراین در گزینش دانشجو در چنین رشته‌هایی به ملاک انگیزش توجه اساسی شود. علاوه بر این، برای شناساندن هر چه بیشتر این رشته به جامعه کنونی و افرادی که قصد ادامه تحصیل دارند، فرهنگ‌سازی صورت پذیرد و این رشته بیشتر به جامعه شناسانده شود. توصیه می‌شود که در ارزیابی رشته‌های تحصیلی علاوه بر توجه به بعد محتوا به ارزیابی هر یک از دروس گنجانده شده در دوره بر اساس میزان همخوانی آنها با محتوا و اهداف دوره پرداخته شود. علاوه بر این، برای این که ارزیابی برنامه‌های درسی نتایج بهتری به دنبال داشته باشند، پیشنهاد می‌شود که از سایر متخصصان که در سطح وزارت علوم مسؤولیت تدوین برنامه‌های درسی دوره‌های مختلف را بر عهده دارند نیز نظرسنجی صورت پذیرد.

منابع

Ahola, K. & Hakanen, J. (2007). Jobstrain, burnout and depressive symptams:a prospective study among dentists. *journal of affective disorders*.

Albourzi, Shahla, Seyf, Diba.(2003). The relationship achievement motivation and learning strategies and some of demographic factors with academic performance of students of humanities in Statistics lesson. *Journal of Social sciences and humanities university of Shiraz*, No 1 winter, 2003.

Ao Man Chin. (2006). The effect of the use of self-regulatetion learning strategies on college students per for mance and satisfaction in physical education,athesis sub mitted in partial fulfillment of the requirements of degree doctor of education.

Biyabangard, Esmail. (2011). *Educational Psychology (Educational Psychology and Leaning)*. Tehran: edition.

Breso, E, Salanova, M. & Schoufeil, B.(2009). In search of the thied dimension of burnout, *applied psychology*, 56(3),460-472.

Brouwers, A, & Tomic, W. (2010). Alogituidinal study of teacher burnout and perceived self-efficacy classroom management. *teaching and teacher education*, 16, 239-253.

به یافته‌های پژوهشی و نظر گروه‌های مورد مطالعه پیرامون پیوند میان این دو مقطع (پیش دبستانی و دبستانی) و عدم تفکیک بین این دو رشته، توصیه می‌شود که در برنامه درسی دوره و محتوای آن تغییراتی در جهت همسویی محتوا و آموزش‌های این دو مقطع صورت گیرد تا فارغ‌التحصیلان این رشته در عرصه عمل بتوانند به خوبی ایفای نقش کنند. علاوه بر این، نتایج ارزیابی نشان داد که دانشجویان، مربیان مهدهای کودک و معلمان با افزودن واحدهایی عملی به هر یک از دروس دوره موافق بودند و وضعیت موجود دروس را به لحاظ کاربردی و عملی بودن در سطح مطلوبی ارزیابی نکرده‌اند. علاوه بر این، به موازات افزودن واحدهای عملی به دروس رشته، باید بر فرایند اجرای دروس عملی نیز توجهی دو چندان شود و صرفاً افزودن واحد عملی به دروس منجر به بهبود بخشیدن به دوره و یادگیری فراگیران نمی‌شود بلکه لازمه آن ارائه دروس با اساتیدی متخصص و مجرب، نظارت هر چه بهتر بر فعالیت دانشجویان در موقعیت‌هایی است که برای گذراندن دروس عملی حضور می‌یابند و همچنین ایجاد پیوند و ارتباطی مطلوب بین نهاد دانشگاه و مؤسساتی چون مهدهای کودک، مدارس، کانون‌های پرورش فکری کودک و نوجوان و غیره است تا در نتیجه چنین هماهنگی دانشجویان بتوانند دانش نظری کسب شده در طی دوره تحصیلی را در موقعیت واقعی به کار بندند و با نقاط قوت و ضعف خود آشنا شوند و در جهت بهبود آن اقدام نمایند. همچنین توصیه می‌شود که تدریس دروس تخصصی و پایه رشته که اغلب در ترم‌های آخر ارائه می‌شوند، به اساتید متخصص و با تجربه محول شود تا در نتیجه برخورداری آنها از دانش نظری جامع و کامل و همچنین تخصص و تبحر در عمل، دروس مورد نظر با کیفیت هر چه بهتر گذرانده شود. مسأله قابل ذکر دیگر این که، از آنجایی که فارغ‌التحصیلان این رشته در موقعیت‌های شغلی مختلف به نوعی با کودکان و نیازها و ابعاد رشدی آنها در ارتباط هستند، توصیه می‌شود که افرادی وارد این رشته شوند که علاقمند به کودک و شناخت هر چه بهتر او باشند و از انجام هر نوع تلاش در جهت رشد و پرورش فکری کودکان کوتاهی نکنند که لازمه چنین اقداماتی، انگیزش و علاقمندی دانشجویان

Lee, R & Ashforth, B. (2008). A meta – analytic examination of the correlates of the three dimension of job burnout, *jurnal of applied psychology* 81,123-133.

Linnenbrink,E.A.,&Pintrich,P.R. (2003). therole of self-efficacy beliefs student engement and learning in the classroom.

Masalach, C,Schaufeil,W. B & Liter, M. P. (2001). job burnout, annual review of psychology,52,397- 422.

Maslach, C & Qjakson, S. E. (1984). Burnout in organizational setting,applied social psychology annual,5,133-153.

Mohsein Pour, Maryam Hejazi, Maryam, Elahe, Keyamanish, Ali Reza. (2007). Self-efficacy, Development goals, The Relationship of Learning and Stability with academic performance of Mathematics lesson. *Modern Journal of Education*, No16, 5th years, Summer. (2007).

Mosavi Nejad, Abdol Mohammad. (1997). The relationship of motivation of self-regulated learning with academic performance of third grade students of middle school, master thesis, Psychology and educational science College of Tehran university.

Mostafaei, Ali. (2010). The effectiveness of the training components of self-regulated learning strategies based on model Pntrych based on self-efficacy, locus control, and academic performance of students of third grade of high school, PhD thesis, Alameh Tabatabaei University.

Naami, Abdol Zahra. (2009). The relationship of quality learning experience with educational burnout students of master Shahied Chamran Ahvaz University, *Psychological studies journal*, Period 5/ No3, fall season.

Neuman, Y. (1990). Derrminants and conse quences of student, burnout in universities, the gournal of higher education, 61(1), 20-30.

Nikos Mousoulides & Georg Philippohl. (2005). Students motivational belifes, self-regulaions strategies use, and mathematics achievement group for the psychology of

Chang, C. Y. (1991) . A study of relation ship between college studens academic per formance and their conghitive tyle meta congnition, motivatinal and self regulated factor .*Educational psychology*24, 145.-161.

Dasta, Mehdi. (2010). The objectives of performance and self-regulated Learning in Performance of Problems and Performance of mathematics of students of first grade of high school of Yazd city. Master's thesis, Tehran University of Teacher Education.

Demerouti, Bakker, A. B, Nachreiner, E & Schaufeil, W. B. (2001). The job demands-resources model of burnout,*journal of applied psychology*,86,499-512.

Eshvar Nejad, Fatemeh. (2008). The Relationship Structure of self-concept, Self-Regulated Learning and educational achievement of students of Shahied Beheshti University, Master thesis, Shahied Beheshti Universtiy.

Evers, W. J. Brouwers,A .& Tomic,W. (2002). Burnout and.self-efficcaly:astudy on teachers beliefs when implementing an innovative educational system in the Netherlands-british journal of educational psychology,72277e243.

Ghafori, Mansour. (1997). The Relationship of self-regulated, locus of control, creativity and academic achievement of grade three high schools of Tabriz city. Master thesis, Tabriz University.

Grau, R. Salanova. M&Peiro, J. (2001). Modertor effects of self-efficacy on occupational streses. *Psychology in sain*,5.1,1,63-74.

Hussini Nasab, Sieyd Davod. (1992). Motivation and Behavior, *journal of Humanities College of Humanities of Tabriz Univiersity*. No 3 and 4 fall and winter.

Kadivar, Parveen. (2009). *Educational Psychology*. Tehran: Samt Publication.

Krejcie, R., &Morgan, D. (1970). Detrermining sample size for research activites. *Educational and psychological measure-ment*, 30, 607-610.

Seyf, Ali Akbar. (2011). Modern Educational Psychology: Psychology Learning and Education. Tehran: Doran Publication

Shawarzer, Ralf & Hallum, Suhair. (2008). Perceived teacher self-efficacy as a predictor of job stress and burnout: mediation analyses. Applied psychology: an international review, 57, 52, 171.

Sobhani Nejad, Mehdi, Abidi, Ahmad. (2006). The Relationship between Performance of Self-Regulated Learning and Motivation Performance of students of high school in Isfahan city with their Education Performance in the Mathematics lesson, Science Journal – Psychology Research University of Tabriz. No 1 (1): PP 82-97.

Yang, Hui-jen & Fran, Cheng. (2005). An investigation the factors of student burnout in technical – vocational college. Computers in human behavior yang, hui-jen. Factors affecting student burnout and academic achievement in multiple enrollment programs in Taiwan's technical-vocational colleges international journal of educational development 24(2002) 283-301.

Zang, Riwen; Gan, Rigun Cham. (2007). Heining. Perfectionism, Academic burnout and engagement among Chinese college students: a structural equation modeling analysis. Personality & Individual Differences 43(2007) 1529-1540.

Zimmerman, B. J. & Pons, M. M. (1995). Student differences in self-regulated learning: relating grade, sex and giftedness to self-efficacy and strategy use. Journal of Educational Psychology. 82(1), 51-59.

Zimmerman, B. J. & Martinez-Pons. (1988). Construct validation of a strategic model of student self-regulated learning, Journal of Educational Psychology. 80.

mathematics education, vol.3, pp321-328. Melbourne.

Pintrich, P. R. & DEGROOTH, E. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. Journal of self-regulated learning educational psychology, 82(1), 33-40.

Pirhossienlou, Saeedeh. (2004). The relationship between Efficacy of math, Expected performance of Mathematics with academic performance of girls and boys in public high school in Tehran, zone 2.

Ryerson, D. Marks, N. (1981). Career burnout in the human services: strategies for intervention. In: Jones, J. W. (ed.), Burnout syndrome. London: Hones Press, Park Ridge, IL, pp. 751-164.

Salmela-Aro, K. & Natanen, P. (2005). Ppi-10: Nuorten kouluuupumus-menetelmä, adolescent school burnout method, Helsinki, Finland, edita.

Salmela-Aro, K., Savola Inen, H. & Holopainen, L. (2008). Depressive symptoms and school burnout during adolescence, Journal of Youth and Adolescence, 6, 34-45.

Sarmad, Zohreh, Bazorgan, Abbas and Hejazi, Elahe. (2011). Research methods in the behavioral sciences.

Schaufeli, W. B. & Enzmann, D. (1998). The burnout companion to study and research: a critical analysis. Taylor & Francis, London.

Schaufeli, W. B., Baunk, B. P. (2002). Burnout: an overview of 25 years of research and theorizing. In M. J. Schabracq, J. A. M. Nunnubst, & C. L. Cooper (eds), Handbook of work and health psychology. Chichester: Wiley.

Sedaghat, Maryam. (2010). Rules of Self-Regulated Learning in relationship to the objective, Intellectual perceptions and attitudes of students with educational performance of Tehran grade three high school students, PhD thesis, Shahid Beheshti University.